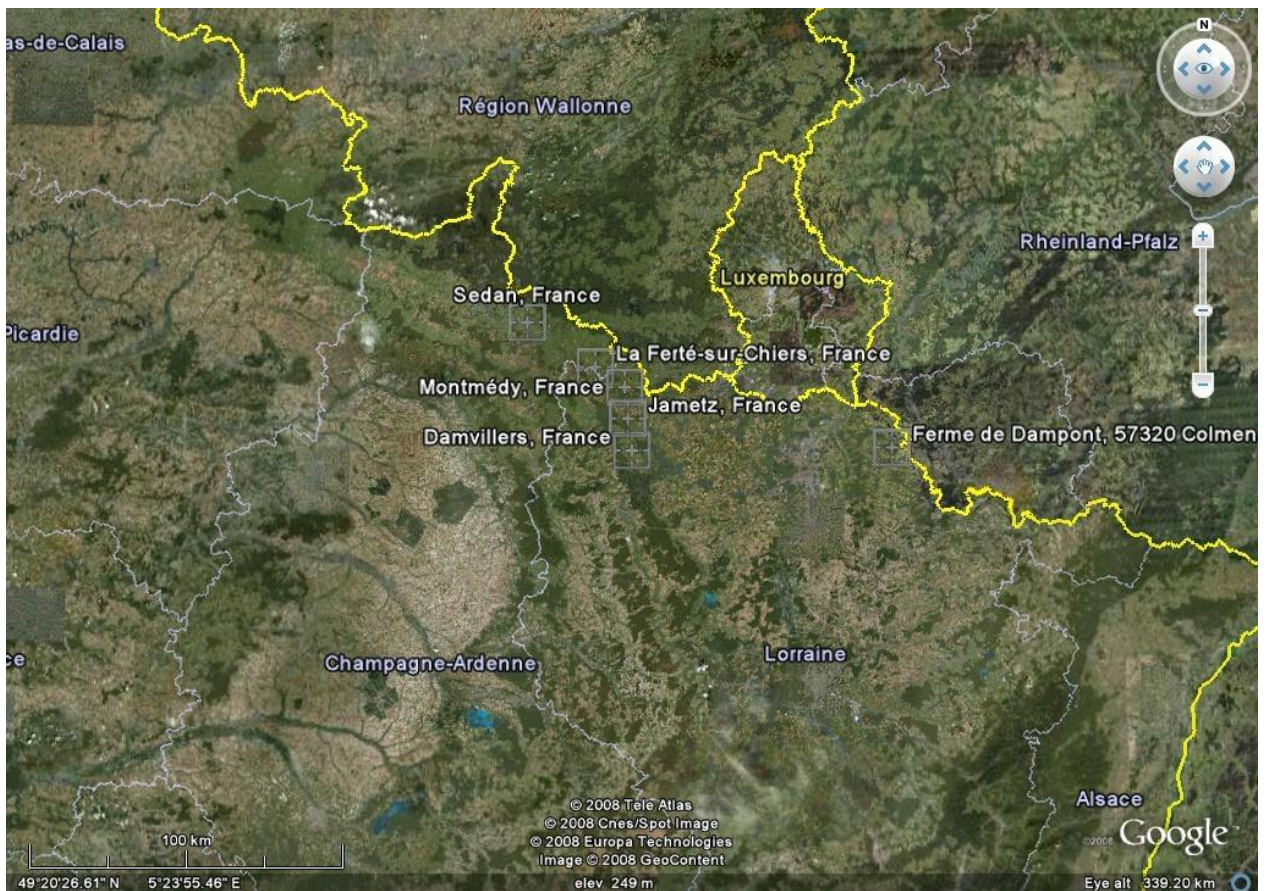

A Piavei csata előkészítése időszakában, még 1917 végén megfogalmazott német kérés hatására az osztrák-magyar hadvezetés csapatokat küldött a németek támogatására a francia frontra. Így került többek között Poppe százada is július 26-án La-Ferté-be, ebbe a Sedantól keletre lévő kis francia faluba. Megérkezésük előtt mintegy 10 nappal ért véget a németek utolsó nagy támadása minden eredmény nélkül, nyolcadik napja zajlott az antant ellentámadó hadművelete.

1918. július 29.

Kedves Lujza,

Most harmadnapja, hogy itt vagyunk a "Ferme de Bonzonville"-ben. Utazásunk a következőképp történt.

18-án vagoníroztunk Mottá-ban, 2 ballonszázadnak egy száztengelyes (50 vagon) vonat állott rendelkezésre. Az én századomat 24 kocsiban szállítottam. Mi tiszték nem mentünk az egyetlen személyszállító vagonba, hanem egy csukott teherkocsit alakítottunk át mesés szalonkocsivá (a másik század tisztjei elfoglalták az egész személykocsit). A mi kocsink ki lett meszelve, a 4 sarkában felállította mindegyikünk a táborigyát, a kocsi közepére kis asztalka került székekkel. Sok helyünk volt, az én kerti székem felváltva lett használva. A kocsiban petroleum függőlámpát alkalmaztunk spirálrugókkal kifeszítve, úgy hogy a lökéseket elbírja.

A mögöttünk lévő kocsiba a századiroda és a tiszt konyha volt berakva. Felállítottuk ott a tűzhelyünket és első nap máris főztük nagyba a fekete (konzerv) kávékat. Ez előzőleg menet közben nem volt lehetséges, mert a lábasok igen csúsztak meg ugráltak a tűzhelyen, de második utazási napunkon már asbestlemezeket raktunk a lábas és a tűzhely közé, úgy hogy ezáltal nagyobb volt a súrlódás, és amikor eszünkbe jutott, ihattuk a fekete löttyöt.

Görzön, Willach-Salzburgon át haladtunk Passauig. Salzburgban még nem tudtuk, hogy hová kerülünk, mert mindig csak egy élelmezési állomástól a következőig mondták az útirányt. Az utazás Tauerubahn-vonalán mesés volt. Kocsinkból gyönyörködtünk a szép vidéken. Volt olvasnivalónk, a sakktablánkat már azelőtt rendeztem úgy be, hogy a vonat rázkódtatása ne dobálja a figurákat össze-vissza - sakkoztunk stb. Az élelmezési állomásokon mindig 1 órán át, sőt sokszor még többet is állott a vonatunk, lehetett szépen mosakodni. A kocsinkban menetközben is sétálgattunk, és mindig igazán nagyszerűen aludtunk. 20-án éjjel érkeztünk Passaubá, ekkor már tudtuk, hogy a nyugati-frontra kerülünk. A határ átlépése után máris német parancsnokság alá kerültünk. Az első az volt, hogy az egész századot megfürdették, és a ruhákat dezinficiálták. Ez Platthingban történt 7 óra reggeltől 2 óra délutánig. A tisztek épp úgy, mint a legénység megfürödtek, a legénység összes cókómókja gőzbe került, a tisztek ruhái 5 órán át kénes kamrában lettek kifüstölve. Ezalatt a legénység vadonatúj alsóruhában reggelizett, várt, aztán meg ebédelt. Mi fürdőköpenyben reggeliztünk, aludtunk, ebédeltünk. Mikor a ruhák kikerültek a gőz ill. kénkamrából, addigra a lovakat német legénység átvagonírozta "tiszt kocsikban", etette-itatta. Csupán a kocsik és egyéb holt anyag maradtak az eredeti vagonokban.

21-én aztán Ragensburgon, 22-én Nürnbergben, Heilbronnon át utaztunk Germerzheimnél keresztülmentünk a Rajnán és 23-án reggel Saarbrückenben keresztül Metzbe értünk. Majd Ammanweilernél átléptük a volt francia határt és Jeandelizben állapotunk meg. Jeandelize kb 12 km-nyire van az arcvonaltól mögött. Itt kirakodtunk (a másik ballonszázad már Conflans-ban elszakadt tőlünk) és a kb. 1½ km-nyire, a fronthoz közelebb levő Bouzowille-be massíroztunk.

Német földön igen jó ellátásban részesültünk, embereim alig győzték az ételeket. Naponta 6-szor volt élelmezési állomás. Itt, Bouzowille-ban aránylag jó szállások fogadtak, a legénység számára sokkal jobbak, mint lent a Piave mentén. A tiszteké is elég jó. Itt a tisztek ugyanazt a kosztot kapják, mint a legénység. Igen bőséges, de az én általam már igen ismert minta szerint, kevés hús és sok mindenféle egyéb zagyvalék, különösen a "márméládé"¹ meg a "bäckobst"² sok. De igazán annyira sok az eledel, hogy embereimnek már régóta összezsugorodott gyomra nehezen bírkozik meg véle.

¹ lekvár

² sült gyümölcs

Ismertem a Westfrontot³ 1915-ből, amikor is Naumr-ből egy kétnapos kirándulást csináltam előre. De az a csend, mely itt honol (mostmár 3 napja) előttem ismeretlen volt. A kisebb-nagyobb helységek ugyan telve vannak katonasággal, de oly szép csendesen és rendben viselkednek, hogy fel sem tűnnek. Kilométereket lehet végigjárni, míg az ember valakire bukkan. Az egész terepen nem látható senki, néha egy-egy kaszáló, avagy aratógép. Magán a terepen keresztül-kasul vezetnek az állandóan épített telefon és telegráfvezetők.

Az igen jól karbantartott utak mentén kavicsdombok vannak kikészítve javítási célokból.

Röviden, a jó organizáció mindenütt mutatkozik. Mindenféle dolgok írásban, parancsban le vannak szögezve, és ami a fő dolog - be lesznek tartva!

Milyen nehéz a mi embereinket, a tisztüket, az ilyen rendszerhez hozzászoktatni. Ideig megyen, de abban a pillanatban, amikor hiányzik a német befolyás, kitör a régi schlendrián. Ehhez még évtizedek - esetleg századok kellene, míg beleszokunk!

A németek ismerik ezt, ezért, bár sokan vagyunk itt, nem tömörítene, hanem itt-ott helyeznek egy-egy nagyobb csapatot németek közé. Hisz egy K.u.K. Armeét nem lehet itt alkalmazni! (K.u.K. a rövidítése annak, hogy "Kam unmöglich Klappen!") No de elég ebből, szegény, kiéhezett, lerongyosodott embereim, épp úgy, mint tisztjeim nem tehetnek semmit, én sem. Legfeljebb úgy beszélünk, mint én az elébb, kissé elkeseredetten. De jó dolog, míg az ember még szidalmazni tud, mert addig még mindig nem apatikus, nem közömbös a tényekkel szemben.

Már 3 nap óta lógunk itt, most kaptuk a parancsot, hogy máshová kerülünk, valamivel jobban északra (ez csak az én századomra szól), körülbelül Sedan-környékére. Ott "tömörül" egy másik "K.u.K." formáció! Ez megint sok munkát ad, mert tulajdonképp felesleges volt századomnak itt elhelyezkednie.

Szegény embereim ugyancsak megsínylik az ún. eltolást. Itt Bousonwille-ben elért minket az a bizonyos betegség, melyet a németek "Grippe"-nek neveznek. Lehetséges, hogy a spanyol járvány, vagy egyéb nyavalya, de már több mint 3 emberemet adtam le német Lazarettbe és ha a járvány így tart tovább is, akkor 3-4 nap múlva itt állok legénység nélkül. A tisztjeim még tartják magukat, de nem tudom meddig?

Nékem nem lesz semmi bajom, azt tudom, azt akarom.

A klíma változása is igen hozzájárult. Kiéhezett alakok jöttek 5 napon keresztül vasútszállítmányképp (Tirolon, tehát hideg vidéken keresztül) forró helyről ide, hol az időjárás szeles, esős, hideg. Az élelem bőséges, de általában

³ Nyugati frontot

édes - más a víz. Más és más italokat ittak útközben - ez mind csak arra való, hogy az organizmust gyengítse. 2 emberemet vérhastünetekkel kell leadnom.

2 nappal később.

Tegnap érkeztünk Lamonilly-be, kirakodtunk és a 3 km-nyire fekvő La-Ferté faluba mentünk. Az egyedüli formáció vagyunk a faluban néhány német katonával. Kicsi tiszta hely, hol igen jó szállások vannak. Mountmédy-től nyugatra vagyunk kb. 10 km-rel. A front mögött 40 km-re. Itt gyülekezik a divíziónk, itt a környéken gyakorlatozunk majd, míg be nem tesznek a harc vonalba. Ez legfeljebb 3-4 hét múlva lesz.

Ma egyik tisztem Bécsbe utazik, ő viszi ezen leveletem. Legújabb tábori postaszámunk: K.u.K. Feldpost 521.

Mi a 3-4 hetet úgy töltjük, hogy látogatásokat teszünk a fronton lévő ballonszázadoknál, kibiczelünk. Aztán minden nagyobb helységben van mozi, Mountmédy-ben színház. 26-án Cousflaus-ban voltam Armeetheater⁴-ben. Egy bohózatot játszottak igen hálás publikum előtt. Néhány igen jó színészből áll a társaság, mely állandóan az Armeekundo⁵-nál van.

Nékem még más szórakozásom is lesz, a vadászat, melyet itt rendszeren, jegy és fizetség mellett lehet űzni.

Kedves Lujza!

Ma már annyit írtam, hogy még ezt a néhány sort is elbírom. Mellékelek néhány fényképet.

A mai nap, levélírással gyorsan múlt, meglátjuk, milyenek lesznek a következők. Most, hogy 3 tisztessel egyedül vagyok, kissé unalmas az élet. Vacsora után sétálgatunk, mert kitisztult az idő. A többiek olvasnak, én írok most.

Elöttem egy flaskó jó bor (hol az erkölcsi erő fogja írni, de hát úgy vélem a jó bor mentett meg attól, hogy nem betegedtem meg), villanyvilágítás, mai újságok stb.

Itt leisztolhatok⁶ magamnak naponta, este, egy flaskót, mert fizetésem idekűnn valamivel többet mint 200 kroncsit javult. Most majdnem 1000-et kapok havonta. Ezzel a pénzzel úgysem tudom, hogy mit csináljak. A felesleget papa gyűjti össze. Jó lesz majd a szabadságon, melyet szept. végén - október elején akarom megkezdeni. Én ugyanis úgy számítok, hogy a divízióm kb. szept. elején,

⁴ Hadiszínház

⁵ Hadseregparancsnokságnál (magyarított német)

⁶ (sich leisten) megengedhetek (magyarított német)

esetleg már augusztus vége felé lesz harciba vetve. 2-3 esetleg 4 héten belül a divízió el van intézve - "abgekämpft"⁷ - ennél fogva mehetek szabadságra.

Hogy itt milyen gyorsan mennek a dolgok, jó bizonyíték a mellettünk elhaladó Sedan-Moutmédy-i vasúti vonal. Ennek az utolsó 24 órában a forgalma 145 vonat volt!

Az itteni lakosság csendes, rendesen dolgozik a németek részére. Ez a falu, melynek békében kb. 500 lakosa volt, most naponta 200 l tejet és minden tojást köteles a németeknek átadni. A lakosság egy svájci-spanyol komitée ellenőrzése mellett lesz élelmiszerekkel ellátva és aránylag jól él.

A mi olaszjaink a Piave mentén éheztek, ezeknek itt bőven van minden, sőt még babkávével kevert árpa is.

Előszedtem megint a kevés francia tudásomat és ritkán elbeszélgetek a házi embereimmel, kik különben már németül is értenek.

Míg Olaszországban számos és számtalan volt a gyereksereg, itt alig láttunk fiatal franciákat, a különbség feltűnő.

A sokkal magasabb nívón álló kultúra mindenütt mutatkozik, a mi számunkra különösen a mesés utakon feltűnő.

No de most elég, sok szivélyes üdvözléteket küld

a Poppe

1918 jul. 29.-én este.

1918. szeptember 12.

Kedves Lujza!

Tegnap este kaptam augusztus 3-áról, a 617-es postának küldött levelét, ezzel a régi elmaradott levelek mind megkerültek volna. Csak most vagyok már hosszabb idő óta újabb hírek nélkül. Az én utolsó levelem azt gondolom 25. vagy 26-áról volt keltezve.

Azóta az történt, hogy az arcvonalba lettünk helyezve és pedig 28-án indultunk el La Fertéből jelenlegi állomásunkra, honnét már egész jól halljuk az ágyúk dörgését. A mi részünkön egyenlőre minden aránylag nyugodt, még repülők is az itteni viszonyokhoz képest ritkán mutatkoznak. Sok dolgunk van azért nekünk itt, mert a legénységet az itteni masineriába kell beleszoktatni. Most még mindent

⁷ leharcolt

a fegyvertársainkkal együtt végzünk, de közeledik rohamosan az az idő, mikor egyedül maradunk.

Láttam én is sok szakmába való újdonságokat, de már rég elavult dolgokat is, melyeken mi részünkről letértünk volt. Tanultam, de azért én is felhívtam sok jó dolgokra az ő figyelmüket. Mögöttem mégis 4 béke és 4 háborús esztendő van, melyekben mindig légijárművek ismeretében dolgoztam. Itt nincs jelenleg olyan idős Luftschiiffer mint én. Nagyon sok, teoriában jó dolgokat alkalmaznak, melyek aztán mikor idekünn ki lesznek próbálva, nem sikerülnek úgy, mint ahogy az ember elvárja. Nem fizetődik ki az alkalmazásuk. De azért mindig lehet belőlük tanulni.

Papirost pedig mégis többet használnak el, mint mi, pedig azt mondják, hogy a mi katonaságunk használja el a legtöbb papírt.

Az embereim meg vannak elégedve, bár sok a dolog. Összes lakhelyeinket helyre kell állítanunk és már a télre előkészíteni. Addigra amíg a számunkra kiszemelt, igen elhanyagolt, részben le is rombolt farma kijavítása el nem készül, kisebb-nagyobb fabódékban lakunk. Ezek igen rosszak és télen nem lehetne bennük kibírni. A mi helyünkön ritkán voltak csapatok, úgy hogy a fennálló épületek nagy része az idő folyamán rommá dült. Mellékelem azon bódét, melyben én lakom egy kis szobában, míg a nagyobbik szoba az étkezőnk. Az én számomra, ha esik, tartózkodási helyem (ma is egész nap zivatarok vannak odakünn). Némely helyen becsepeg a víz, de hát poharak meg edények lesznek felállítva, hogy a padló ne legyen vizes.

A házikót elkészítője "Kató-villá"-nak nevezte, az ajtón pedig ez a felírás volt német nyelven "nincs időm fáradtnak lenni!". Ezt levéttetem.

Az élelem itt is elég sok, csak egyöntetű. Itt már hetenkint 3-4-szer is kapunk friss húst, főzelék pedig csak egyféle van, krumpli. A minap elküldtem egy élelmes emberemet Belgiumba, hogy szerezzen ott valamit. Hozott is, de csak drága pénzért, mert ott is főképp a csereüzlet dívik, csakúgy mint nálunk. Egyéb dolgokat is lehet ott még venni, de mind igen drága, például egy pár harisnya 24-35 márkába kerül (1 márka jelenleg 166 fillér). Inni nincs már tegnap és ma semmi, még víz sincs, utolsó borom még La Fertében fogyott el. Némelykor kapunk sört, akkor a hordó, ha száz literes is, egy fél óra alatt üres. Kávét fogyasztunk sokat. Egy, az ital hiányánál még nagyobb baj fenyeget azonban bennünket, ez pedig a cigaretta és dohány hiánya. Kapható ugyan német gyártmány, de ez oly méregdrága és rossz, hogy inkább nem szívunk majd. Így határoztuk el legalább, hogy be lesz-e tartva, nem tudom, én aligha tartom be a dolgot. Egy valamirevaló cigaretta 30 Pfenning, azaz 50 fillér! Ezt még sem bírom ki, ha naponta 20-at szívok el.

Ismét nemcsak, hogy haza nem küldtem semmi megspórolt pénzt, hanem még otthonról küldtettem magamnak. Igaz, hogy néhány csekélységet vásároltam, de a többi mind elfogy. Kíváncsi vagyok, mi marad majd szabadságra? Ha egyéb

nem, hát majd Pesten árverést csinállok a felesleges holmimból, ezeket jó drágán eladva. Kettő lovamat eladtam már, de a pénzt majd csak otthon kapom meg, ez lesz annyi, hogy 3 évet is élhetnék belőle a Hinterlandban (például Tvárott a Kronprinzbán).

Az utóbbi kérdés az, mely végett írok most is a válasz megvárása nélkül (különben tegnap és ma is kimaradt a posta).

A mi csapatunk újabb organizáció előtt áll és ebből kifolyólag felajánlottak nekem 4 új állomáshelyet, mert a századomtól, mint öreg kapitány elkerülök. Választhatok és ezt bizonyos tekintetben megtettem a következő helyek között, Hamburg, Bécs, Temesvár és Pola között. Hamburg és Bécs nem jönnek reám nézve tekintetbe, mert oda én nem akarok menni. Maradt Temesvár és Pola, ezen helyek végett azt írtam, hogy megfelelnek, de okvetlenül bizonyos nagyobb hatáskörrel és tevékenységgel kell bírniuk. Ez Polában részben megvan, de Tvárott semmiképp. Mert a Baumann helyére jelenleg semmi vágyam nincs. Ha nem csinálnak Tvárott valami nagyobb szabású dolgot, úgy szolgálatilag oda nem kívánkozom (egyébként akár gyalog is elmennék). De a jelenlegi helyzetnél szégyenleném magamat, egész nap lézengeni és semmit sem dolgozni. Hisz annak idején, igaz a kellő munkaerők alapos kihasználásával is mese dolgom volt. De akkor azok dolgoztak az én utasításaim szerint. Most pedig semmiféle teendők nincsenek. Én nem laknék odakünn, hanem a városban és teljesen elegendő volna, ha hetenkint kétszer néznék ki, a többi napokkal azonban mit csinálnék? Csupán enni, inni, aludni és sétálni csak nem járja.

Tudom, hogy sokan azt mondják, hogy számár vagyok, de hát egy kicsi kis kötelességérzet vagy tisztesség csak van bennem. Az a szegény alak, aki most Szentandrásott a tüdejét kezeli, az nem dolgozhat úgy mint én, annak szüksége van csendre és nyugalomra, nekem nem. Ezért egyenlőre megkérdeztem, hogy lesz-e még valami és mi Tvárról, ha ez még sokáig eltart, úgy kértem, rakjanak Polába, az ottani munkakört hallásból ismerem eddig nem sikerült ott semmi, illetve igen kevés és a jelenlegi ott levő alakról azt írták nekem, hogy nincs kezdeményezése.

Kíváncsi vagyok, mi sül ki mindebből! Egy harmadik alternatívát is megemlítettem, ez az volna, hogy a jelenlegi helyzetváltozást használják fel és helyezzenek vissza a régi csapattestemhez, nem fogok sírni, ha a légjáróktól elkerülök. Ennek a kádere szintén Tvárott van, ha elhelyeznek bizonyos ideig a Kádernál maradnék. Ezt a 3. dolgot látnám legszívesebben, de nem hiszem, hogy belemennék majd. Ezen fontos leveleket ma délután írtam, elképzelheti hogy 10 nap múlva hogyan fogom az este érkező postákat várni.

Szept. 12-én.

⁸ hátszágban

⁹ (eInitiative) cselekvőképessége (magyarítva)

Az előző sorokat vasárnap 8-án írtam. Abbahagytam őket, mert már az asztalra is csepegett a víz. Hétfőn az időjárás még komisszabb volt. Valamennyiünk szobája csuromvizes volt. Itt a messeben¹⁰ tartózkodtunk, mint az aránylag legszárazabb helyen. Aztán hétfőn még körülbelül 4 órán át a szabadban kellett szaladgálnunk, rekognoszczálni¹¹. Kedden nagy megbeszélés volt - várjuk a támadást. Az idő nem lett jobb semmivel. Már rég nem volt olyan esőhöz meg szélhez alkalmam, mint ezen napokban. A szobában sátorlap alatt lehetett szárazon maradni. Embereim ruhái már napok óta vizesek. Néha kitisztult az ég, de csak azért, hogy egy-két óra múlva annál haragosabb legyen.

Ma, csütörtök reggelre elmúlt az esőzés, de az erős szél csak járja még. Azzal keltettek, hogy fokozódott készültség van az egész divíziónál. Mi elkészültünk annyira, hogy 3 órán belül vagy felszállunk (ha az idő engedi) vagy pedig előre, esetleg hátrább vonulhatunk. Úgy vélem, az utóbbi fog történni. Tőlünk jobbra igen erős ágyúzás hallatszik már egész éjjel, különösen erősen most, reggel, 8 óra 30-kor.

Az egyik tisztem ma megy szabadságra, 4 hetet kapott 11 utazási nappal. Ő fogja ezen leveletem Bécsben feladni.

Maguknál is most sok dolog lesz, elkezdődött a tanítási év. A beszerzési gondok stb. Mindezeket könnyen elbírhatja, mikor bizonyos számú jó emberei vannak körülötte. Nekem most 2 tisztemmel is van gondom, úgy húzódnak mindentől, hogy nehéz velük bánni. Folyton írásbeli parancsokat kell, hogy adjak nekik. Különben egész jó alakok és nem tudom, hogy mi bújt beléjük.

Kíváncsi vagyok már a temesvári hírekre, remélem, hogy nemsokára megérkeznek.

Verduntól észak-nyugatra 19 km-re vagyunk a Maas keleti partján lévő Sivry község közelében.

A frontszakasz ahová kerültek távol volt a nagy csatáktól. Csak 1918. szeptember 12-én indult meg Pershing tábornok 1. USA hadseregének támadása Verdun-tól délre. Ebben a csatában jelentős szerep jutott az itt harcoló osztrák-magyar csapatoknak, ők fedezték a német hadosztályok visszavonulását.

1918. szeptember 15.

Kedves Lujza!

Utoljára küldött lapomban jeleztem a nagyobb fokú tevékenységünket. Bekövetkezett és bizony alig marad idő a pihenésre. Tegnap este lelőtték a

¹⁰ tisztiétkezdében

¹¹ (rekognoszieren) felderíteni (magyarítva)

ballonomat, igen gyorsan történt a dolog. Hál Istennek minden egyéb következmények nélkül égett el. Megfigyelő tisztem idejében kiugrott és szépen ért földet. Ma reggel már új hólyaggal lógtunk fenn, miután egész éjjel dolgoztunk.

Itt gyorsan fogynak az ilyfajta eszközök. Különben semmi újság nincs. Most hallottam hírét az osztrák-magyar ajánlatról a béke ügyében. Kíváncsi vagyok a feleletre, igen pesszimiztikusan fogom fel ez ügyet, de reméljük, talán sikerül.

Temsvári hírekre várok már régen, csak nem jönnek! Sok szivélyes üdvözetekkel

Poppe

1918. szeptember 30.

Kedves Lujza!

Ma este kaptam végre levelét, melynek igen megörültem, hisz már rég vártam reá. Nem bírtam elképzelni, hogy miért hallgat tulajdonképp olyan soká. Most pedig a fő dolog, hogy itt van hosszú levele, melyből először is azt olvasom, hogy egyik, La Fertéből küldött és igen hosszú leveletem eddig nem kapta meg. Hogy mi az oka ennek, nem tudom, mert a posta most aránylag jól és gyorsan működik. 7-12 nap alatt kapok leveleket Budapestről, az újság 4 nap alatt ér ide.

A La Fertéből küldött levelem legalább 16 nagy oldal volt. Akkor ugyanis vagy 10 napig egyedül voltam a századnál és nem volt vacsora után egyéb dolgom, minthogy írjak. Sok mindenfélét írogattam össze, inkább beszélgetés volt az egész. Ezen levelemben értesítettem, hogy előző leveleit megkaptam, azt is, melyben a máriaradnai érmecske benne volt. Igen köszönöm, hogy megemlékezett rólam és ezt a kicsi cókókot most mindig magammal hordom. Ezen levelével különben az a furcsa dolog történt, hogy valaki kibontotta és azután ráírta, hogy "tévedésből kibontott" - aztán külön borítékban újra címezte. Hogy ez hol történhetett, nem értem. De hát megkaptam mégis. Kíváncsi vagyok, hogy használ-e az a kicsi medália! A mai nap kissé csendesebben múlt mint az előzőek, ma csak délután volt szerencsénk néhány vasdarabhoz, de hát az a jó, hogy a tér oly nagy. Fogalma sincs, hogy milyen nagy a tér! Már elég sűrűn jöttek ide is lövedékek, de mégsem annyira, hogy ne lett volna hely, ahová nem esett semmi. Persze a valószínűség megvolt ott is, de addig amíg még valószínűséggel lehet számítani, még jó dolgunk van. Kellemetlenek a gázt tartalmazó lövedékek, mert nagyobb területet veszélyeztetnek, de azt is csak akkor, ha igen sűrűn jönnek.

Különben úgy vélem, hogy a pokolba már nem jutok, mert már kis részem volt belőle és nem vagyok oly nagy bűnös, hogy ez ne volna elég. A java csak ezek után fog jönni, várjuk már és képzelheti, mily örömmel. Hadosztályunk már szerepelt a harci jelentésben, utolsó levelemben pedig megírtam, hogy kb. hol állunk.

Nem szeretek az otthon levőknek sokat írni az itt történő dolgokról, mert úgy vélem, hogy elég gondjuk van odahaza, semmint még innét is kellemetlen híreket avagy rablőhistóriákat meséljek, ezért másra térek.

Szabadságommal eddig nem számítok. Egyik hadnagyomnak 22-én vissza kellett volna jönnie szabadságról, de megbetegedett - ez volt az egyik vonás, a másikat pedig az amerikaiak húzták számításaimon keresztül.

Jelenleg négyen vagyunk, úgy hogy nincs kilátásom 20-30 nap előtt szabadulni.

Egyelőre kérelmeztem, hogy 6 hónapra vonultassanak be csapattestemhez, a vartüzérekhez, hogy mint tüzér is részt vegyek a "csatában". Természetesen harctéri szolgálattételről van szó, de remélem, hogy ez esetben néhány napot tölthetek majd T.várott is. A pólai dolog egyelőre nem aktuális, mert minket megint reorganizáltak és meg kell várni, hogyan működik az új verkli.

Mindkét esetben nem számítok hamarabbi szabadulást jelenlegi állásomtól, mint 2-3 hónap múlva, legfeljebb ha valami csoda történik. Persze esetleg ezek a dolgok is befolyásolhatják szabadságomat, pedig szerettem volna október elején otthon lenni. 34 éves leszek 10-én és öregeim bizonyára örültek volna, ha ezt a napot náluk töltöttem volna. De nem baj, leszek még idősebb is, és majd jövő évben, vagy máskor majd otthon fogok egészségemre inni. Itt majd feketekávéval fogok tükörképpemmel koccintani. Azért a tél dere még nem üt meg fejemet.

Jár-e még, ill. olvassa-e maga a B.pesti Hírlapot. Szépeket írt ez a T.várott történt dolgokról. Hen papa, sőt J. úr is benne voltak az újságban. Legjobban mulattam azonban, mikor a léghajó telepről is olvastam valamit! Szegény Daumann megbolondult egészen, ha más helyen is firtatják ezt a cikket, mely ugyan helytelenül közölt valamit, de hát valamiképp igaza is van írójának.

Poppe

1918. október 8.

Kedves Lujza, tegnap este megkaptam mindkét levelét, a szeptember 26. és 30-áról keltezetteket. Igen köszönöm. Fogalma sincs, hogyan örülünk itt valamennyien, ha a postával kapunk valamit. Tegnap este nem válaszolhattam rögtön, de azért ma reggel írok. Korábban keltem, a többiek még alszanak.

Levelemet úgyis kezdhethném, hogy körülöttem dübörögnek az ágyúk, robbannak a lövedékek - fentről a repülőgépek kattogása hallatszik stb. stb. De hát azt úgyis tudja, hogy itt erre nem pacsirták csicseregnek.

Ma nagyszerűen kialudva, mesésen érzem magam és vidáman nézem ablakomból, hogyan exerciziroznak¹² katonáim. A szoba meleg, a kávé nagyszerű volt csak az időjárás rossz. Úgy látszik itt már beköszöntött az ősz, ill. már a tél. Folyton ködös napok, esővel és erős szelekkel váltakoznak. Ezáltal a mi tevékenységünk is megcsappant, csak a telefon működik állandóan. Az én központomban 27 abonens¹³ kérdezősködik folyton, eltekintve a magasabb személyiségeket, kik nékem adnak parancsokat és sok jó tanácsokat. Sokszor pedig én érdeklődöm, hogyan állnak a dolgok másutt. Ilyen időben többi tisztem soká alszik, azután pedig sakkoznak, vagy olvasnak. Olvasgatok én is, de csak igen könnyű, szórakoztató regényeket, novellákat. Megvettem Wilhelm Dusch képes lapjait és együtt mulatunk a képes verseken.

Konyhánk a körülményekhez képest kitűnő (ugyan már vagy 10 napja nincs friss hús). A szabadságról visszajött emberek hoztak vagy 8-10 friss tojásokat, miáltal alkalmunk van még csokoládétortát is készíteni. Jönnek is a német bácsik hozzánk szívesen, mert olyan rántott nyulat krumplisalátával és tortát másutt nem kapnak. Ilyen vendéglátások alkalmával aztán ha jól evett mindenki, elerednek a beszélgetések, természetesen az aktuális bolgár és az általános békét választván témául. Sok mindenféle javaslatok hangzanak el, a legbizarrabbtól egész a legegyszerűbb józan észjárás megnyilatkozásáig. Én legtöbbszörre hallgatok és várok. Várom ezt is, amazt is, várok a szabadságra, az állítólagos fegyverszünetre, a békére és így tovább. Állandó társaságom egy csendes német bácsival nagyobbodott, neki a ballonomra kell vigyázni mindenféle szerszám segélyével.

Tegnapelőtt a városban voltam, ezalatt Moutmédy-t értve, hol hosszabb idő múltán aránylag jó sert ittam.

Látja mindezekből, hogy az idegeim még igen jók és távol állok az idegroncstól. Ne hagyja maga se idegeit szóhoz jutni és a sok gondok ellenére ne akarja egyszerűen, hogy idegei ezáltal szenvedjenek. Nékem is vannak gondjaim, de ezek nem bántják az idegeket. Nem mérgelődöm, de azért mégsem vagyok közömbös. Az étvágyamat nem hagyom elrontani senkitől és semmitől, és mindig igyekszek hidegvért legalábbis mutatni, ha nincs is mindig meg.

Lássa még innét is jó tanácsokat adok, de tartsa be őket. Gizi nénit üdvözlöm és azt üzenem, hogy bizony szivesebben volnék Temesvárott, mint itt, de hát ebben a tekintetben mások rendelkeznek felettem. Irma nagysádnak pedig mondja meg, hogy legalábbis 10 literceskéket tartson addig, amíg eljövök, akkor hamarosan fognak fogyni. De még a hadiszállító Gésertől is elvárom, hogy majd pincéjében nem csak egy flaskó pezsgőt fogok találni.

¹² (exercizieren) gyakorlatoznak (magyarítva)

¹³ (rAbonment) alállomás

Most pedig zárom soraimat, nem azért, mert nem volna mi felett csevegni, de hát most már odébb kell állni, mert a franciák közelebb jönnek. Meglátjuk mi lesz a dologból.

Sok szívélyes üdvözetekkel

Poppe

1918. október 15.

Kedves Lujza!

Október 3-áról keltezett levelét ma reggel kaptam, köszönöm. Előző levelei szintén elértek. Én tegnapelőtt írtam gyorsan néhány sort, amit jeleztem bekövetkezett és mi régi helyünkről elmentünk és tegnap estig csak két órai pihenőnk volt. Éjszaka költözködés és nappal felszállások voltak. Ma éjjel aztán alvás és a mai nap egyelőre rendezkedéssel múltott 11-ig d.e. Hogy mit hoz majd még, nem tudjuk. Jelenleg a Jametz-Damvillersi országút mellett állok e két község között (a Maastól keletre kb. 10 km-rel).

Elmesélek tegnapról valamit. Hát miután éjjel vándoroltunk volt, reggel 6-kor sűrű ködben felszálltam, hogy körülnézzek, vajjon nem láthatunk mégis valamit. 3-400 m-en a föld felett kibújtam a ködből és kék ég volt felettem csillagokkal. Nemsokára mesés napfelkeltét szemléltem 1000 m magasságból. Egyedül voltam a felhőtenger felett és az ágyúk dübörgése tompán hallatszott csak, míg a lövedékek sivítása amint kijöttek és megint bebújtak a ködbe, élesen hangzott felém. Egyszerre keletre tőlem kibújt egy másik ballon, vagy öt percre rá pedig vis-à-vis mutatkozott kettő francia kolléga. A szép tiszta levegőben igen közelnek látszottak. Rövid ideig gyönyörködtem a napon, mely jó melegen sütötte arcomat, míg a kosárban lévő lábaim fáztak és én egyikről a másikra helyezve testsúlyomat, igyekeztem őket melegen tartani. Épp le akartam magam húzatni, mikor berregés egy repülő közeledtét jelezte. Nemsokára észrevettem egy német gépet, mely egyenesen felém tartott. Egész közel jött, és az egyik benn ülő alak integetett kezével. Nem értettem, hogy mit akar, de folyton körülöttem tartotta magát. Ekkor eszembe jutott, hogy ezek eltévedtek és a zsebkendőmmel átjeleztem nekik, hogy "telephoniere Jametz"¹⁴. Ők ugyanis lefelé nem láttak semmit a köd végett. Aránylag soká tartott, míg megértettek, de aztán végre látható örömmel integettek vissza. Az én telefonálásom alig tartott egy percet, mert a jelzett repülőter egész közel volt hozzám. Ismét néhány perc és végre megjelent a köd felett az első rakéta, sisteregve és jelezve, hogy itt le lehet jönni, várunk. 10 másodpercnyi idő közben jött a folytatás és aztán bevártam míg a repülőgép a hely felett keringve, rászánta magát, hogy belemenjen a ködbe. Nem tudom, hogy

¹⁴ ich telephoniere nach Jametz = telefonálok Jametzba

jól érkeztek-e a földre, de miután semmi jelentés nem jött, azt gondolom, hogy sikerült. Engem biztos és erős acélköteliünk és jó motorunk csakhamar földig húzott és én vígan szálltam ki a kosárból, mert már várt a forró feketekávé.

Előző sorokat 10-én írtam és csak ma, 15-én folytatom.

10-én délután még egy impozáns látványban gyönyörködhattünk, ill. egy keveset drukkoltunk is. $\frac{1}{2}$ 6 körül lehetett, a köd napközben kissé emelkedett és estefelé majd egészen felszívódott. A ballontól jöttünk el kávéra, épp egy kis dombon voltunk, megjelenik felettünk egy idegen repülő, a mi frontunk mögé igyekezve. Nézegettük és még arról beszélgettünk, hogy milyen merész, mikor máris 3 sajátot vettünk észre, iránnyal a franciára. Még nézegettük az üldözést, mikor egyszerre mögöttünk tompa, dobpergésszerű moraj elvonta figyelmünket a repülőről. Megfordulva alig hittünk szemünknek, olyan szép látványt láttunk. A lenyugvó nap felől egy nagy repülőraj jött és a tőlünk kb. $2\frac{1}{2}$ km-re fekvő községbe bombákat hullattak. Ezeknek robbanását hallottuk volt. Most pedig 2 perces időközben egy raj a másik után jött, az egyik községbe és az annak közelében levő táborra és utakra bombákat vetve. Ropogás, erősebb robbanások, sűrű fekete füstfelhők jelezték a helyeket, hová a bombák estek. 8 rajt a 14-18 repülővel számoltunk, szinte elsötétítették a napot. A dombról aztán a helyek felé nézve, hova a bombák estek, láttuk a bombák morális hatását, a síkság tele volt szaladó emberekkel, vágató kocsikkal, lovakkal, mindezek fejnélkül szerteszéjjel szaladgáltak. Az egyes rajok miután a levegőben kirakodtak, rögtön a front felé fordultak. Már az elsőt üldözték vagy 20 - 25 német gépek és hallottuk a gépfegyverek ropogását a levegőből. Hamarabb mint ezt írom potyogott már egy nagy amerikai bombavetőgép, majd egy második, nagy lánggal égve. Sajnos, a vadászok kisebbségben voltak, mert nagyon szétszóródtak, úgy, hogy nem bírtuk őket továbbá követni, de azt láttuk még, hogy néhány ellenséges gépet igen szorítottak lefelé. Az egész vidék egy sűrű, soká tartó füstfellegbe volt burkolva és csak 2-3 óra múlva, úgy hallottuk, jöttek a szétkergetett népségek ismét rendbe. A kár veszteségekben ugyan nem volt valami jelentékeny, de a pánik, melyet a bombavetőők előidéztek igen nagy volt. Nékem ily látványosságban még nem volt részem és alig hiszem, hogy nemsokára ismét láthatok majd ilyen impozáns légi támadást. Ha az ismert adatok alapján kiszámítjuk, úgy azon eredményre jutunk, hogy az ellenség alig 15 perc leforgása alatt kerek 70000 kg bombát vetett le reánk!

Másnap még azt hallottuk, hogy a bombák egy része azon táborba hullott, melyet előző éjjel elhagytunk. Ennek aztán mi örültünk és pedig nagyon. Ilyen az ember!

Azóta kevés változatosságon mentünk keresztül, ismét egy darabkát vándorolva. Ezek a dolgok most mindig kis időközben folytatódnak, mert mihelyt felélénkül a tüzéréség tevékenysége, mindjárt ki is lőnek állásunkból, így ma reggel

is. Ilyenkor bevárjuk, míg elég sűrűn jönnek a lövedékek, hogy mondhassuk, itt már nem lehet kibírni, aztán odébb állunk.

A fegyverszüneti jegyzékeket figyelemmel követjük, de addig nem hiszünk semmit, amíg itt nem lesz csend.

A maguk háziezrede az utolsó napokban szintén kissé meg lett kevésbítve.

No de most ezekről elég. Maguk nem szurkolnak az új szerbiai eseményektől? Ott úgy látszik, nemsokára kezdhethük offenzívánkat, a Dunától kezdve!

Remélem, hogy egészsége már teljesen helyreállt és b.pesti útja nem hozott komplikációkat, mert bizony a vasúttal való utazás nem előnyös az egészségnek, hisz nem is fűtik a vagonokat.

Szabadságolási kérvényemet beadtam, de még nincs elintézve.

Sok szivélyes üdvözetekkel

Poppe

1918. október 20.

Kedves Lujza!

Ismét vándoroltunk, és most aránylag jó kunyhóban várunk újabb parancsokat. A ködös-esős időjárás majdnem teljesen megbénította a mi tevékenységünket. 2 nap óta pedig aránylag általános nyugalom van. Nem hiszem, hogy ez a nyugalom az általános politikai helyzettel van összefüggésben, inkább azt mutatja, hogy újabb előkészületek történnek további harci eseményekre. Majd meglátjuk, hogy mi lesz.

Tegnap bújtam jó néhány nap óta ki a ruhámból és ma reggel mesésen mosakodtam, csendes és nyugodt éjszaka után. Ez a csekélység is hat már reánk, és már kora reggel egész áriákat énekeltem. Lakótársam most kelt fel párnáiból és vígan fütyörész.

Szabadságot kapok október végén november elején és egyelőre úgy tervezem, hogy Braunfels, Frankfurt, Wien-en keresztül Pestre, onnét pedig vagy többnapos vagy 2 rövidebb tartózkodásra Temesvárra jövök. Ha igaz, úgy 4 hetet kapok 12 utazási nappal (28+12=40). Braunfelsben és Frankfurtban legfeljebb 1-2 napot akarok tölteni a német rokonság látogatására. Bécsben szolgálati dolgokat szándékozom elintézni.

A medália eddig bevált!

Szivélyes üdvözetekkel

Poppe

Ebben az időben az antant már nyomasztó technikai és létszámbeli fölényben volt. A német csapatok állásról-állásra folyamatosan visszavonultak a Rajna vonaláig. Október 4-én a németek béke ajánlatot tettek, erre október 18-án érkezett válasz, melyben a császárság megszüntetését szabták többek között feltételül. Miközben folytak a tárgyalások, sorban törtek ki a lázadások és forradalmak Németországban.

1918. október 15.

Kedves Lujza!

Október 3-áról keltezett levelét ma reggel kaptam, köszönöm. Előző levelei szintén elértek. Én tegnapelőtt írtam gyorsan néhány sort. Amit jeleztem bekövetkezett és mi régi helyünkről elmentünk és tegnap estig csak két órai pihenőnk volt. Éjszaka költözködés és nappal felszállások voltak. Ma éjjel aztán alvás és a mai nap egyelőre rendezkedéssel múltott 11-ig d.e. Hogy mit hoz majd még, nem tudjuk. Jelenleg a Jametz-Damvillersi országút mellett állok e két község között (a Maastól keletre kb. 10 km-rel).

Elmesélek tegnapról valamit. Hát miután éjjel vándoroltunk volt, reggel 6-kor sűrű ködben felszálltam, hogy körülnézzek, vajjon nem láthatunk mégis valamit. 3-400 m-en a föld felett kibújtam a ködből és kék ég volt felettem csillagokkal. Nemsokára mesés napfelkeltét szemléltem 1000 m magasságból. Egyedül voltam a felhőtenger felett és az ágyúk dübörgése tompán hallatszott csak, míg a lövedékek sivatása amint kijöttek és megint bebújtak a ködbe, élesen hangzott felém. Egyszerre keletre tőlem kibújt egy másik ballon, vagy öt percre rá pedig vis-á-vis mutatkozott kettő francia kolléga. A szép, tiszta levegőben igen közelnek látszottak. Rövid ideig gyönyörködtem a napon, mely jó melegen sütötte arcomat, míg a kosárban lévő lábaim fáztak és én egyikről a másikra helyezve testsúlyomat, igyekeztem őket melegen tartani. Épp le akartam magam húzatni, mikor berregés egy repülő közeledtét jelezte. Nemsokára észrevettem egy német gépet, mely egyenesen felém tartott. Egész közel jött, és az egyik benn ülő alak integetett kezével. Nem értettem, hogy mit akar, de folyton körülöttem tartotta magát. Ekkor eszembe jutott, hogy ezek eltévedtek és a zsebkendőmmel átjeleztem nekik, hogy "telephoniere Jametz"¹⁵. Ők ugyanis lefelé nem láttak semmit a köd végett. Aránylag soká tartott, míg megértettek, de aztán végre látható örömmel integettek vissza. Az én telefonálásom alig tartott egy percet, mert a jelzett repülőtér egész közel volt hozzám. Ismét néhány perc és végre megjelent a köd felett az első rakéta, sisteregve és jelezve, hogy itt le lehet jönni, várunk. 10 másodpercnyi idő közben jött a folytatás és aztán bevártam, míg a repülőgép a hely felett keringve, rászánta magát, hogy belemenjen a ködbe. Nem tudom, hogy jól érkeztek-e a földre, de miután semmi jelentés nem jött, azt gondolom, hogy

¹⁵ ich telephoniere nach Jametz = telefonálok Jametzba

sikerült. Engem biztos és erős acélkötelünk és jó motorunk csakhamar földig húzott és én vígan szálltam ki a kosárból, mert már várt a forró feketekávé.

Előző sorokat 10-én írtam és csak ma, 15-én folytatom.

10-én délután még egy impozáns látványban gyönyörködhattünk, ill. egy keveset drukkoltunk is. ½ 6 körül lehetett, a köd napközben kissé emelkedett és estefelé majd egészen felszívódott. A ballontól jöttünk el kávéra, épp egy kis dombon voltunk, megjelenik felettünk egy idegen repülő, a mi frontunk mögé igyekezve. Nézegettük, és még arról beszélgettünk, hogy milyen merész, mikor máris 3 sajátot vettünk észre, iránnyal a franciára. Még nézegettük az üldözést, mikor egyszerre mögöttünk tompa, dobpergésszerű moraj elvonta figyelmünket a repülőről. Megfordulva alig hittünk szemünknek, olyan szép látványt láttunk. A lenyugvó nap felől egy nagy repülőraj jött és a tőlünk kb. 2½ km-re fekvő községbe bombákat hullattak. Ezeknek robbanását hallottuk volt. Most pedig 2 perces időközben egy raj a másik után jött, az egyik községbe és az annak közelében levő táborra és utakra bombákat vetve. Ropogás, erősebb robbanások, sűrű fekete füstfelhők jelezték a helyeket, hová a bombák estek. 8 rajt ā 14-18 repülővel számoltunk, szinte elsötétítették a napot. A dombról aztán a helyek felé nézve, hova a bombák estek, láttuk a bombák morális hatását, a síkság tele volt szaladó emberekkel, vágató kocsikkal, lovakkal, mindezek fej nélkül, szerteszéjjel szaladgáltak. Az egyes rajok miután a levegőben kirakodtak, rögtön a front felé fordultak. Már az elsőt üldözték vagy 20 - 25 német gépek és hallottuk a gépfegyverek ropogását a levegőből. Hamarabb, mint ezt írom potyogott már egy nagy amerikai bombavetőgép, majd egy második, nagy lánggal égve. Sajnos, a vadászok kisebbségben voltak, mert nagyon szétszóródtak, úgy, hogy nem bírtuk őket továbbá követni, de azt láttuk még, hogy néhány ellenséges gépet igen szorítottak lefelé. Az egész vidék egy sűrű, soká tartó füstfellegbe volt burkolva és csak 2-3 óra múlva, úgy hallottuk, jöttek a szétkergetett népségek ismét rendbe. A kár veszteségekben ugyan nem volt valami jelentékeny, de a pánik, melyet a bombavető előidéztek igen nagy volt. Nékem ily látványosságban még nem volt részem és alig hiszem, hogy nemsokára ismét láthatok majd ilyen impozáns légi támadást. Ha az ismert adatok alapján kiszámítjuk, úgy azon eredményre jutunk, hogy az ellenség alig 15 perc leforgása alatt kerek 70.000 kg bombát vetett le reánk!

Másnap még azt hallottuk, hogy a bombák egy része azon táborba hullott, melyet előző éjjel elhagytunk. Ennek aztán mi örültünk és pedig nagyon. Ilyen az ember!

Azóta kevés változatosságon mentünk keresztül, ismét egy darabkát vándorolva. Ezek a dolgok most mindig kis időközben folytatódnak, mert mihelyt felélénkül a tűzéség tevékenysége, mindjárt ki is lőnek állásunkból, így ma reggel is. Ilyenkor bevárjuk, míg elég sűrűn jönnek a lövedékek, hogy mondhassuk, itt már nem lehet kibírni, aztán odébb állunk.

A fegyverszüneti jegyzékeket figyelemmel követjük, de addig nem hiszünk semmit, amíg itt nem lesz csend.

A maguk háziezrede az utolsó napokban szintén kissé meg lett kevésbítve.

No de most ezekről elég. Maguk nem szurkolnak az új szerbiai eseményektől? Ott úgy látszik, nemsokára kezdhethük offenzívánkat, a Dunától kezdve!

1918. október 17-én Károly király kiáltványában meghirdette a monarchia felosztását. Október 18-án Tisza István a képviselőházban bejelentette, hogy elveszítettük a háborút. Október 28-án Ausztria - Magyarország különbéke ajánlattal szakított Németországgal.

Az olasz csapatok október 26-án áttörték a monarchia állásait. Elvágták egymástól a hadseregeket. Az osztrák-magyar főparancsnokság elrendelte a visszavonulást és megkezdte a béketárgyalásokat. November 04-én a teljesen szétzilálódott csapatok elindultak hazafelé.

1918. okt.30.-án.

Kedves Lujza, most kaptam okt. 21.-i levelét, melyből először is örömmel azt olvasom, hogy túl van a spanyol betegségen, és hogy ez nem tartott tovább néhány napnál. Igazán örvendek, hogy gyenge lefolyása volt a dolognak és csak az egyik előző levelemben említett szempontra szeretném figyelmét ismét felhívni - mennél többet és jobbat - jó étvággal elfogyasztani.

Mai napság csak az segíthet magán, aki önző és semmit nem tekintve tiporja a körülöttelevőket. Csak így lehet megélni.

Nékem egyelőre pfutsch a szabadságom, talán a A.K.-i urak révén, nem tudom még biztosan, mert mások intézkednek, én meg hiába gondolkodok, hogy hogyan alakulnak majd a viszonyok.

Higyje el, hogy inkább végigsétálok a Wanerallén mint itt a terepen, hol csak igen erőszakos kísérőkre akadok. Ámbár majdnem azt hiszem, hogy jobb most idekünn lenni, mint országunk belsejében. Sok csodadolgokat hallottam, és ha nem is hiszek mindent, valami igaz csak lesz a híreken. Nékem most már az is mindegy, ha nem is kapok haza szabadságot, hát elmegyek német rokonaimhoz, és ott töltöm az időt. Mindamellet van kis reményem, hogy valahogy mégis sikerül Tvárra is eljutni.

Maga sem volt legjobb hangulatban, mikor levelét irta, de elképzelheti, hogy én milyen örömmel, milyen vígan vagyok itt, mikor azt, amire igazán már hetek óta vártam, a szabadságot, az események ennyire elrontják. Hiába a program, az öröm arra a néhány napra. Azért mégis kiveszem a 4 hetet (ha megadják) és Frankfurtban maradok, ahol, mint civilista fogok járkálni. De még erre az időpontra is várnom kell, az események most oly gyors egymásutánban jönnek és anyira változatosak, hogy még az is lehetséges, hogy századommal egyszerre holmi szerbek ellen leszek a Duna mellékére küldve, amire nagy a valószínűség.

Mondja csak, maguknál is nemzeti kokárdával járnak a tisztek, mint Bécsben, ahogy hallottam? Nem tartom helyesnek, ha már a katonaság is beleszól abba a rossz politikába melyet a nemzetiségek többé-kevésbé híres emberei csinálnak. Szegény Magyarország, hogyan fog kivergődni ebből a pocsolyából. Erről majd magánál fogunk azonban tovább tárgyalni.

Írok most Géseréknek is, remélve, hogy ők is már kiheverték a spanyolt. Ez a betegség Pesten ugyancsak szedi áldozatait.

Kedves Lujza, tegnap kaptam okt.21.-i levelét, melyre rögtön válaszoltam. Írás közben ért a hír, hogy mi különbékeajánlatot tettünk Wilsonnak. Ez elvette a kedvemet, és leveletem abbahagytam, hogy ma újból kezdjem.

Igen örülök, hogy a spanyol betegségen aránylag könnyen túlesett és hogy most bár lassacskán ismét friss erőkhöz jut. Hangulata, a levél utolsó részében ugyan még igen nyomott, de remélem, az is nemsokára elmúlik. Az én kedélyállapotom sem volt valami rózsás az utóbbi időben, igaz, hogy csak azért, mert szabadságolási kérvényemet már 2 szer utasították vissza. Ez ne dühösítsen? Mikor mindent olyan szépen kigondoltam, az egész programot X-szer áttanulmányoztam. Nos, most még hozzájöttek a különféle politikai hírek és tegnap a békeajánlat. Az utóbbiért nem tehetek ugyan, de rémségesen szégyelem magam, hogy ép most itt kell lennem. Belátom, hogy a vezető férfiak esetleg nem tudtak jobb kibuvót, de a megoldást mégsem helyeslem. Messze vinne, ha itt minden érzelmemet, gondolatomat leírnám, csak azt mondhatom, hogy most igazán legfőbb ohajom az, innét mihamarabb eltűnni.

És bizony nagyon is meggondolom majd, hogy békében katona maradok. Inkább megyek napszámosnak, földművesnek semmint ennél a gescheftnél maradnék. Akkor mindegy lesz nekem, hogy az államfő Isten avagy a nép kegyelméből áll a helyén, az egyik épp oly huncutság mint a másik, mert akármilyen kegyelemből áll az az egyén az állam élén, hosszabb rövidebb időn belül ismét az övé a korlátlan hatalom. Így volt ez és így lesz ez mindig, mert az természetes törvény, hogy mindig van erősebb és gyengébb egyén, alakok, csoportok, nemzetiségek, államok. És az erősebb mindig arra fog törekedni, mennél több gyengébbet igájában tartson. Az ellentétek kiegyenlítését fegyveres erővel, a háborút, sem fogjuk ezekkel a reformokkal elkerülni, legfeljebb még raffináltabbaká válnak a fegyvernemek, melyeket majd választanak, hogy ellenfelüket legyőzzék. És ha a következő nagy háború nem következik el 100 év múlva, akkor itt lesz 2x, 3x annyi idő múlva, de nem lesz elkerülhető.

A mai nemzedék többsége örülhet, ha vége van, mert az egyénnek általában mellékes, hogy kinek fizet adót, kire szavaz - a fő dolog mindig az, hogy nyugta és elég ennivalója legyen. Ez megvolt eddig is és meglesz továbbra is.

Elküldöm mindkét leveletem, miután kétféle ceruzával írtam, könnyen szétválaszthatja őket.

Ha kapok szabadságot, akkor Bécs lesz az első város, hol állomást tartok majd, de akkor úgy bepityizek, hogy legalább két napra elég leszen - csupa buskomorságból!

Itt még bömbölnek az ágyuk, nekem pedig majdnem minden "Wurscht"¹⁶ most.

Azért magát sokszor szívésesen üdvözlöm:

Poppe

A császár lemondott a trónról, kikiáltották a köztársaságot, és november 11-én aláírták a fegyverszüneti feltételeket. 1918. november 11-én 12 órakor a nyugati hadszíntéren megszűnt az ellenségeskedés.

Poppe a léggömbös felderítő századot (jelentős mennyiségű hadianyagával együtt) hazavezette.

Bpest, 1919. január 20.-án

Kedves Lujza!

Ma délután kaptam levelét, örülök, hogy csak álmosan, de egyébként jól érkezett Tvárra. Azt gondolom, hogy a vonat még sem tellett meg annyira, hogy ezt elképzeltem, különben abban a kupében, ahol maga ült, egész jóképűek voltak a többi pasasérok.

Mikor csütörtök este a Nyugatitól hazajöttem, még nem tudtam, mit hoz az éjjel. Bizony kellemetlen volt számunkra. Ugyanegy házban lakott velünk az apámnak egy régi barátja. Ez péntekre virradó éjszaka egész váratlanul meghalt, miáltal 1/2-től kezdve nálunk sem volt alvás. Még én is felkeltem és mentem vigasztalni. Ma délután volt a temetés, oda is el kellett mennem.

Ha most még azt írom, hogy tegnap délután 1 1/2 órán át ültem egyedül a Balaton kávéházban és a vasárnapi zsur vendégeiben gyönyörködtem, akkor beszámoltam mindenről, mert a délelőtti teendőimet ugyanis ismeri - lógás künn a kaszárnyában.

Minekünk már megint új hű - miniszterünk van - jé, - maguknak nem! Ezt nevezem változatosságnak, el a konzervatizmussal! Az öreg az csak beszélt, meglátjuk mit tud az új. Azt hallottam, hogy felemeli fizetéseinket, legfőbb ideje! Hisz azt a rémsok munkát oly csekély fizetéssel a fene sem bírja tovább! Most már a cigiket is ingyen kapjuk - ez a legújabb hadisegélyünk illetve pótdíjunk.

¹⁶ teljesen mindegy

Egyéb újat nem írhatok. Jövő hétfőn elmegyek a Nemzetibe. Othellót adják és én ma este kezdem meg újraolvasását. Sajnos egyedül kell mennem. Hogy ezt elkerüljem, nem is volna rossz, ha maguknak nem volna februárra fűtőanyaguk és kénytelenek volnának - úgy 3-4 hétre üzletüket bezárni. Akkor ajánlanám, hogy adja át az iratait és már lebélyegzett papírjait valakinek és jöjjön fel. A Mezőgazdaságiba érdemes még egyszer elmenni.

Remélem, hogy üdvözleteimet már általadta, hogy Margit asszonynak megmondta, mennyire haragszom rájuk.

Én is kérem, hogy a címem irásánál kerülje állásom megnevezését.

Sok szívélyes üdvözetekkel

Poppe

1919.március 6.-án

Kedves Lujza!

Kérem, próbálja meg egy levél irását, melyet aztán még egy külön borítékban a következő címre küldje:

Keller Sándor úrnak

a "Duna" biztosító ügynöke

Horgas

Csongrádmegye

Már kettő levelet írtam és minden felelet nélkül vagyok és miután az öcsém Szegedről itt van, beszéltem vele. Nékik a megszállott területekről futárszerű közlekedésük van. Remélem, hogy így aztán sikerül nekem is valami hírt szereznem Temesvárról. Ezt a jelenlegi levelet valaki majd direkt viszi le magukhoz.

Most alig tudom, hogy hol kezdjek el valamint is mesélni. Sok is, kevés is a mondani való, azaz sok mindenről lehetne beszélni, de a tartalom mindig csak ugyanaz a régi nóta, melyet mikor Pesten volt, is folyton hangoztattuk, hogy bárcsak meg volna a rend.Minálunk Pesten nem változott semmi, az utca képe ugyanaz mint volt januárban, az életmód rosszabbodott csak. Most különösen érzem a városi kép rosszását, mert két napja hogy Wienből visszatértem, hol majd egy hetet töltöttem szolgálati ügyben. Ebben a városban a mi metropolisunkhoz képest olyan példás rend van és bár a harmadik hústalan hét kezdésekor is ott voltam, az emberek csak oly szépen túrik a nélkülözést, hogy csodálni való dolog ez. Sajnálattal távoztam és nagyon szomorú voltam, mikor

Pesten a Keleti pályaudvart elhagyva, ismét a ronda, piszkos, gazemberekkel telt városunkat láttam. A villanyosokról, konflisokról nem is akarok sokat írni, nem javult az állapot - az utazó közönség sem lett intelligensebb.

Politikailag alig van lényeges változás január óta. A kommunista zavargások elnyomattak (itt legalább a kormány egy kis erélyt mutatott), hogy végleg-e, alig hiszem. A szervezett munkások jól összetartanak, de viszont oly követeléseik vannak, különösen nagyobb gyárüzemekben, hogy azok csak nehezen bírják már őket kielégíteni, különösen azért is, mert szénhiány következtében a munka igen erősen redukálódott, sok helyen teljesen szünetel.

A pénzlebélyegzés végett sok mindenféle versiót hallottam, de miután nem igen értek a valuta, deviza stb. dolgokhoz, hát nem is foglalkoztam sokat a dologgal. Egy pár megspórolt kroncsimat Wienben is hagytam, hogy ott is legyen egy kis tartalék. A lebélyegzés végett van, úgy hiszem az általános útlevélkényszer is. Útlevél beszerzése sok utánjárás és várással van egybekötve.

Katonáéknál erősen resztringálták¹⁷ a tiszteket, sokat küldtek penzióba¹⁸ és sokat helyeztek "zur Disposition"¹⁹. Engem voltak oly kegyesek megtartani, ennek annyiban örvendek csak, hogy más foglalkozás hiányában itt legalább jól fizetnek. Most felállít a kormány toborzás által, tehát nem a régi rendszer szerint, 6 hadosztályt (kb 120-150000 ember). Ez megfelel a fegyverszüneti feltételeknek. A munka már megkezdődött (nincs részem benne), hogy mennyiben sikerül ezen hadsereget tényleg megteremteni ezt majd a jövő mutatja. Engem nem érintenek ezek a dolgok közelebbről. Most valamivel több munkám akadt a liquidálás²⁰ körül, többször kell tárgyalni különféle csoportokkal és e végett voltam Bécsben is.

Az a maga előtt is ismeretes nyárra vonatkozó idea, egy kissé más köntösben már realisabb formát öltött és nagy a valószínűsége, hogy júniusra megvalósul. Vezető szerepet fogok ez esetben játszani.

Napjaim különben egyhangúan múlnak, ritkán találkozok néhány társammal, dolgozok az aero-szövetség érdekében. Színházban már rég nem voltam, egynehányszor moziban. Igen jó egészségnek és mesés étvágynak örvendek.

Magától a január 25-éről kelt levél volt az utolsó ezt február elején kaptam és erre feleltem, továbbá írtam február 20. vagy 22-én. Ma 6-án kaptam szegény Mauritz halálhírét és azáltal, mert maga címezte, tudom, hogy legalább február 22. vagy 23-án gondolt rám, az írásból ítélve jó egészségnek örvendett.

¹⁷ (restringieren) korlátozzák

¹⁸ (ePension) nyugdíjba

¹⁹ rendelkezési állományba

²⁰ (eLiquidation) likvidálás

Most pedig igen kérem, hogy írjon úgy, mint levelem elején jeleztem. Gizi nénit, Irmát, Géseréket üdvözöltetem - magát is sokszor szívélyesen üdvözli

Poppe

Mi van az ujsággal? Ott voltam, de nem tudom hogy jön-e!

1919. április 13. Budapest

Múlt hó 24-én az összes légicsapatot automaticæ átvették a Vörös Hadseregbe, tehát engem is. Most ugyanazt a szolgálatot teljesítem, mint decz., jan., február és március hónapokban. Különbén mesés egészségnek örvendek és úgy veszem a helyzetet, ahogy tényleg van. Sokszor elbeszélgetek egy régi barátommal, kivel most gyakran találkozok, igyekszünk mindent tárgyilagos szemekkel nézni és mindenbe bekapcsolódni. Itt Pesten szép rend van és ha rémhíreket hallott volna, úgy azok tévesek voltak. Nagyban folyik a szocializálás mindenütt. A proletárok vezetnek, a burzsoák, lassan bár, de kezdenek belenyugodni és alkalmazkodni a helyzetbe.

A szerbokról tudjuk, hogy szintén már napok óta mozgolódnak, de semmi bizonyos jelentés eddig nem érkezett ide. Úgy vélem, hogyha ott is kitör a proletárforradalom, akkor kiűritik a Bánátot és a Bácskát. Ezekre az élelmezés végett nagy szükségünk van. Itt kevés már az élelem és kevés a tüzelőanyag.- A mi koronánk értéke Svájcban már 18 centre süllyedt!- Az iskolaügyek nagy átváltozáson fognak keresztülélesni, itt minálunk megkezdődött már ez, egyenlőre új vezetők lesznek kijelölve az igazgatók helyére, a tanerők megválasztva -stb. Egy nagy baj még egyenlőre az, hogy sok rendelet lesz kiadva a megfelelő utasítás, útmutatás nélkül, úgy hogy azokat többféleképpen lehet értelmezni. A jelenlegi kormány x lóerővel dolgozik éjjel-nappal és a rendeletek mint valami tömegcikk kerülnek ki ebből a gyárból. No de ezt még maguk is meg fogják tapasztalni.

Sok szívélyes üdvözlettel

Poppe

A Magyar szárnyak –ban megjelen nekrológ

† Poppe Kornél ny. alezredes

A budapesti Markó-utcai főreáliskolában letett érettségi vizsga után mint egyéves önk. bevonul a vartőzerekhez 1903-ban. Önk. év után ténylegesítés.

A világháború kátörésekor Poppe Cattaróban volt, mint a léghajószázad (Festungsballonabtl. Nr. 3.) parancsnoka.

1915 okt.–1916 februárjáig a Cuxhaven mellett lévő Nordholz német légi kikötőben elsajátítja a Zeppelin léghajóvezetést. Ottartózkodása ideje alatt hét hadiúton vesz részt Zeppelin fedélzetén az Északi-tenger felett. Zeppelin vezetői kiképzése alapján 1916 februárjában parancsnok lett a Temesvároft felállított Zeppelin léghajóállomásnak. Onnan több bombázó útra indul Zeppe-

lin léghajóval Saloniki és Bukarest ellen. Utolsó ilyen útja alkalmával Bukarest fölé, léghajója az ellenséges elhárító tűzben megsérül és kénytelen zuhanással egybekötött kényszerleszállást végezni bolgár területen Trnovo mellett éppen Mackensen német hadsereg-parancsnok főhadiszállása közelében. Ez 1917 tavaszán volt. Ebből az alkalomból kapta meg a 2. oszt. német vaskeresztet.

1931-ben a Magy. Aero Szövetség megbízásából vezeti a Zeppelin léghajó le-, ill. felszállását a budapest–csepeli repülőtéren.

Hadi tettelért több értékes háborús kitüntetésben részesült. Poppe alezredes, aki minden magyar repülőt fájdalómmal érintő tevékeny, alkotó szellem volt, tisztelettel őrizzük.